

УДК 371.214.41

Наявний стан матеріально-технічного забезпечення гуртків з футболу

Денис Деменков

Сумський державний педагогічний університет
ім. А. С. Макаренка, Суми, Україна

Мета: дослідити сучасний стан матеріально-технічного забезпечення гуртків з футболу у школах Сумської області.

Матеріал і методи: для досягнення цілей дослідження використано комплекс взаємодоповнюючих методів, серед яких: аналіз та узагальнення науково-методичної літератури; аналіз нормативних документів, офіційних сайтів мережі Інтернет; аналіз документальних матеріалів; анкетування.

Результати: розглянуто питання сучасного стану матеріально-технічного забезпечення гуртків з футболу у школах Сумської області. Висвітлено питання наповнюваності матеріально-технічним забезпеченням гуртків з футболу.

Висновки: на основі аналізу анкетних даних визначено стан матеріально-технічного забезпечення гуртків з футболу у школах Сумської області. З метою підвищення якості проведення гурткових занять з футболу визначено проблемні питання щодо процесу збереження та розвитку матеріально-технічного забезпечення гурткових занять з футболу.

Ключові слова: матеріально-технічне забезпечення, гурткові заняття з футболу.

Вступ

Протягом останніх років прогресує негативна тенденція, яка характеризується погіршенням фізичного розвитку і здоров'я дітей та молоді. Практика підтверджує, що більш ніж половина учнів загальноосвітніх навчальних закладів мають незадовільну або низьку фізичну підготовленість.

Одним з першочергових завдань у справі поліпшення зазначеної ситуації є необхідність відновлення всіх форм позаурочної та позашкільної роботи, створення відповідної матеріальної бази для занять фізичною культурою і спортом, що в свою чергу дасть змогу забезпечити всебічний розвиток рухових якостей учнів за період їх навчання в навчальному закладі, сприятиме збереженню і зміцненню психічного та фізичного здоров'я дітей усіх вікових груп [6].

Важливою умовою функціонування системи фізичного виховання у школі є матеріально-технічна база. При цьому масова фізична культура потребує особливих умов. Плануючи їх створення, вчитель фізкультури повинен орієнтуватись не тільки і не стільки на урок, скільки на необхідність залучити до виконання вправ всіх учнів, враховуючи їх вік і рівень підготовленості. Важливо забезпечити школярів на уроці та в позаурочних заняттях інвентарем. Тільки тоді можна дати учням необхідне навантаження, підійти диференційовано до кожного, підтримати його інтерес протягом усіх занять [9].

Реалізація всіх передбачених фізкультурно-оздоровчих заходів у загальноосвітніх навчальних закладах можлива за умов створення відповідної матеріально-технічної бази школи на основі сучасних вимог до організації та проведення занять, які забезпечать виконання вимог програми.

Створення матеріально-технічної бази вимагає від учителя великих зусиль, ініціативи і творчості. Учитель повинен виходити з тих підвищених вимог до фізичної освіти

людей, реалізація яких неможлива без постійного вдосконалення навчально-матеріальної бази [4].

Проблеми матеріально-технічного забезпечення уроків фізичної культури, факультативів та гуртків тотожні. З 2003 року Міністерством освіти і науки України, Комітетом з фізичного виховання та спорту МОН України, розроблено ряд нормативних документів «Про загальну середню освіту», «Про фізичну культуру і спорт», «Положення про спортивний зал загальноосвітнього навчального закладу», «Положення про навчальні кабінети загальноосвітніх навчальних закладів» «Перелік типового обладнання і спортивного інвентарю спортивних і тренажерних залів для ЗНЗ та ПТНЗ, спортивних споруд масового користування», у яких чітко регламентується орієнтовний перелік інвентарю та обладнання необхідний для проведення уроків фізичної культури, факультативів та гуртків.

Перелік інвентарю та обладнання для проведення уроків фізичної культури з елементами футболу, гуртків з футболу відображений у відповідних програмах, затверджених Міністерством освіти і науки України [2; 5].

Автори [3; 4; 9] свідчать, що з кінця 90-х років ХХ століття чисельність контингенту дітей і підлітків, залучених до регулярних занять у різних формах фізичного виховання, скоротилася більш ніж на 300 тис. осіб. На жаль, інтереси сучасних школярів змінилися не в кращий бік. Однією з причин зниження ефективності навчально-виховної та фізкультурно-оздоровчої роботи у навчальних закладах України є низький рівень матеріально-технічного забезпечення.

Досвід учителів із фізичної культури дає змогу стверджувати, що розвиток фізкультури і спорту в школі сьогодні неможливий без регулярного оновлення й удосконалення навчально-спортивної бази. Більша частина практичних модулів, гурткові заняття, в тому числі і з футболу, не можуть бути повноцінно засвоєні учнями без наявності та оптимальної кількості спеціального спортивного обладнання, інвентарю та технічних засобів навчання [8].

В останні роки значення гурткової роботи як засобу додаткової рухової активності, фізкультурної освіти та збереження здоров'я школярів не викликає сумнівів [3; 4]. Проведення гурткових занять з футболу в загальноосвітній школі – одна з найважливіших умов реалізації системи освіти дитячо-юнацького футболу в Україні, яка зможе залучити в єдину ефективну структуру різні напрями навчально-тренувального процесу в дитячо-юнацькому футболі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що моніторинг стану матеріально-технічного забезпечення навчально-виховної та фізкультурно-оздоровчої роботи досліджували К. Л. Віхров, Є. В. Столітенко (2001, 2013), О. В. Кузмичева (2000), Б. М. Шиян (2002), Н. М. Ковальчук (2005), Т. М. Чиженок (2009), В. І. Гончаренко, Д. В. Деменков (2014) та ін. Однак вивчення стану матеріально-технічного забезпечення факультативних занять з футболу залишається актуальним питанням, бо саме воно дає змогу удосконалення організаційно-методичного забезпечення, навчально-виховного, фізкультурно-оздоровчого процесу факультативів, гуртків з футболу у загальноосвітніх навчальних закладах.

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. Дослідження проведено у відповідності до плану науково-дослідної роботи СумДПУ ім. А. С. Макаренка, Зведеного плану на 2016–2020 рр. за темою «Підвищення рівня здоров'я і фізичної підготовленості різних груп населення засобами фізичної культури» (державний реєстраційний номер 0111U005736).

Мета дослідження: дослідити сучасний стан матеріально-технічного забезпечення гуртків з футболу у школах Сумської області.

Матеріал і методи дослідження

Для досягнення цілей дослідження ми використали комплекс взаємодоповнюючих методів, серед яких: аналіз та узагальнення науково-методичної літератури; аналіз нормативних документів, офіційних сайтів мережі Інтернет; аналіз документальних матеріалів; анкетування.

Результати дослідження та їх обговорення

Вивчення забезпеченості факультативів та гуртків з футболу проводилося за допомогою анкетування учителів фізичної культури, які працюють у загальноосвітніх навчальних закладах Сумської області і ведуть гурткові заняття з футболу.

Проаналізувавши науково-методичну, спеціальну літературу, нормативні документи, матеріали офіційних сайтів мережі Інтернет [1; 2; 7], нами було визначено перелік інвентарю та обладнання для проведення факультативів та гуртків з футболу. До цього переліку увійшли: м'ячі футбольні, фішки, жилетки футбольні (манішки), ворота футбольні, сітки для футбольних воріт, насос для надування м'ячів, голки ніпельні, рулетка, секундомір, свисток, комп'ютер, проектор, екран для проектора, макет футбольного поля, майданчик для гри у футбол або майданчик зі штучним покриттям.

Слід зауважити, що аналіз чинної навчальної програми для гуртків з футболу в 1–11 класах загальноосвітніх навчальних закладів виявив відсутність переліку орієнтовного інвентарю та обладнання, необхідного для проведення гурткових занять з футболу.

Респондентам було запропоновано порівняти визначений нами перелік інвентарю та обладнання з наявним у їхніх навчальних закладах, який використовується для проведення факультативних та гурткових занять з футболу.

Також респондентам було запропоновано визначити інвентар та обладнання, яке не увійшло до переліку і може, на їхню думку, покращити якість проведення гурткових занять з футболу.

Усього в анкетуванні прийняли участь вчителі 38 загальноосвітніх навчальних закладів Сумської області, які проводять факультативні та гурткові заняття з футболу.

Аналіз проводився шляхом порівняння анкетних даних респондентів з діючими вимогами щодо орієнтовного переліку інвентарю та обладнання, необхідного для проведення факультативів, гуртків з футболу, затверджений Міністерством освіти і науки України, Комітетом з фізичного виховання та спорту МОН України.

Вивчення забезпеченості навчальних закладів Сумської області інвентарем та обладнанням для проведення факультативів та гуртків з футболу згідно з орієнтовним переліком МОН України дало змогу з'ясувати, що матеріально-технічна база має достатній рівень забезпеченості та надає можливість для якісного проведення зазначених вище занять.

Аналіз анкетних даних респондентів засвідчив, що 100% навчальних закладів, які прийняли участь у експерименті, мають інвентар та обладнання для проведення факультативів та гуртків з футболу у достатній кількості відповідно до орієнтовного переліку, затвердженого Міністерством освіти і науки України.

Укомплектованість футбольними м'ячами сягає 97,5%. Середня кількість м'ячів на одну школу 18,3 із 20 запропонованих у орієнтовному переліку. Наявність достатньої кількості м'ячів у навчальних закладах надає можливість учителям фізичної культури виконувати різні спеціальні вправи та ефективно вивчати техніко-тактичну підготовку гри у футбол.

Відслідковується високий рівень забезпеченості фішками – 98%. На один навчальний заклад у середньому припадає 18,9 шт.

Аналіз забезпеченості інвентарем та обладнанням для проведення факультативів, гуртків у загальноосвітніх навчальних закладах засвідчив, що найбільше навчальні заклади укомплектовані таким обладнанням: жилетки футбольні (манішки) (98%), голки ніпельні (100%).

Забезпеченість макетом футбольного поля сягає (75,4%), що, безумовно, ускладнює опанування школярами тактичних дій у футболі.

Досить низький рівень, на наш погляд, склався із забезпеченням інтерактивними засобами навчання. Так, 46% вчителів показали наявність комп'ютера, проектора та екрану. Слід зазначити, що провівши усне опитування, 100% респондентів підтвердили наявність даних інтерактивних засобів навчання у навчальних закладах, доступність їх використання фактично можлива.

Також проведене дослідження виявило високий рівень забезпеченості футбольними воротами, середня кількість, що припадає на одну школу, становить 2,8 шт. (за нормою – 2 шт.), рулетками – 1,2 шт. (за нормою – 1 шт.), секундоміром – 1,1 шт. (за нормою – 1 шт.) та свистком 1,4 шт. (за нормою – 1 шт.). Поряд з наднормовою кількістю футбольних воріт спостерігається достатній рівень укомплектованості сітками для них – 95%. На один на-

вчальний заклад у середньому припадає 1,8 штуки.

З метою врахування педагогічного досвіду в організації та проведенні факультативних, гурткових занять з футболу, учителям фізичної культури було запропоновано визначити інвентар та обладнання, яке не увійшло до переліку і може, на їхню думку, покращити якість проведення гурткових занять з футболу. Додатковим інвентарем було визначено: відеоматеріали з навчанням технічних дій, пересувні хокейні ворота, стійки для бігових вправ, координаційна доріжка, прапорці арбітра, м'ячі набивні. Це засвідчує використання вищезазначеного інвентарю та обладнання у практиці проведення факультативних та гурткових занять з футболу учителями, задіяними у анкетуванні.

Висновки

1. Аналіз науково-методичної та спеціальної літератури виявив, що ефективна реалізація змісту програми, запланованого практичного матеріалу факультативів, гуртків з футболу залежить не лише від учителя, але і від кількісної наявності спортивного обладнання та інвентарю, який дозволяє реалізувати програму гуртка.

2. Аналіз анкетних даних респондентів засвідчив, що 100% навчальних закладів, які прийняли участь у експерименті, мають інвентар та обладнання для проведення факультативів та гуртків з футболу у достатній кількості відповідно до орієнтовного переліку, затвердженого Міністерством освіти і науки України, а саме:

- укомплектованість футбольними м'ячами – 97,5%;
- фішки – 98%;
- футбольні манішки – 98%;
- голки ніпельні – 100%;
- забезпеченість макетом футбольного поля – 75,4%;

Конфлікт інтересів. Автор заявляє, що немає конфлікту інтересів, який може сприйматися таким, що може завдати шкоди неупередженості статті.

Джерела фінансування. Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організації.

Список використаної літератури

1. Віхров К. Л. Футбол у школі: Навчально-методичний посібник / К. Л. Віхров, М. Д. Зубалій, Є. В. Столітенко. – К. : Комбі ЛТД, 2004. – 256 с.
2. Гончаренко В. І. Програма гуртка (факультативу) «Футбол» для 5–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів / В. І. Гончаренко, Д. В. Деменков. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. – 28 с.
3. Томенко О. Співвідношення значущості складових організаційно-методичного забезпечення гурткових занять з футболу зі школярами / О. Томенко, Д. Деменков // Спортивний вісник Придніпров'я: науково-практичний журнал. – Дніпропетровськ : Інновація. – № 2, 2015. – С. 225–229.
4. Томенко О. А. Сучасний стан організаційно-методичного забезпечення гурткових занять із футболу зі школярами / О. Томенко, Д. Деменков // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків : ХДАФК, 2014. – № 3(41). – С. 101–105.
5. Навчальна програма для гуртків з футболу в 1–11 класах загальноосвітніх навчальних закладів [Електронний ресурс]. – Режим доступу до дж. : <http://ua.convdocs.org/docs/index-56797.html>.
6. Програма розвитку фізичної культури і спорту в Сумській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу до дж. : <http://sorada.gov.ua/dokumenty-oblrady/6-sklykannja/category/76-rishennja-16-sesiji.html?download=1703:pro-programu-rozvytku-fizychnoji-kultury-i-sportu-v-sumskij-oblasti-na-2012-2016-roky>.
7. Столітенко Є. В. Фізичне виховання учнів 1–11 класів у процесі занять футболом: [навч. посіб.] / Є. В. Столітенко, Т. П. Черевко. – К., 2013. – 304 с.
8. Чиженок Т. М. Стан та забезпеченість обладнанням із фізичної культури загальноосвітніх навчальних закладів міста Запоріжжя / Т. М. Чиженок // Вісник Запорізького національного університету: [Збірник наукових статей]. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2009. – С. 167–173.
9. Шиян Б. М. Створення матеріальної бази та боротьба проти травматизму в школі / Б. М. Шиян // Теорія та методика фізичного виховання школярів. – Тернопіль : Навчальна книга, 2002. – С. 225–228.

Стаття надійшла до редакції: 20.04.2016 р.
Опубліковано: 30.06.2016 р.

Аннотация. Деменков Д. Существующее состояние материально-технического обеспечения кружков по футболу.

Цель: исследовать современное состояние материально-технического обеспечения кружков по футболу в школах Сумской области. **Материал и методы:** для достижения цели исследования мы использовали комплекс взаимодополняемых методов, среди которых: анализ и обобщение научно-методической литературы; анализ нормативных документов, официальных сайтов сети Интернет; анализ документальных материалов; анкетирование. **Результаты:** рассмотрен вопрос современного состояния материально-технического обеспечения кружков по футболу в школах Сумской области. Раскрываются вопросы наполняемости материально-технического обеспечения кружков по футболу. **Выводы:** на основе анализа анкетных данных определено состояние материально-технического обеспечения кружков по футболу в школах Сумской области. С целью повышения качества кружковых занятий по футболу определены проблемные вопросы касаясь процесса сохранения и развития материально-технического обеспечения кружковых занятий по футболу.

Ключевые слова: материально-техническое обеспечение, кружковые занятия по футболу.

Abstract. Demenkov D. The existing state of material support of football clubs. Purpose: to investigate the current state of material support of football clubs at schools of the Sumy region. **Material & Methods:** we used a complex of complementary methods for the achievement of the purpose of the research among which: analysis and generalization of scientific and methodical literature; analysis of normative documents, official sites of Internet; analysis of documentary materials; questioning. **Results:** the question of the current state of material support of football clubs at schools of the Sumy region is considered. Questions of fullness of material support of football clubs are revealed. **Conclusions:** the state of material support of football clubs at schools of the Sumy region is determined on the basis of the analysis of biographical particulars. The problematic issues regarding the process of preservation and development of material support of football club classes are defined for the purpose of the improvement of quality of football club classes.

Keywords: material support, football club classes.

References

1. Vikhrov, K. L., Zubaliy, M. D. & Stolitenko, Ye. V. 2004, *Futbol u shkoli* [Football School]. Kyiv: Kombi LTD, 256 p. (in Ukr.)
2. Goncharenko, V. I. & Demenkov, D. V. 2014, *Programa gurtka (fakultativu) «Futbol» dlya 5–9 klasiv zagalnoosvitnikh navchalnikh zakladiv* [Program group (elective) "Football" for 5–9 classes of secondary schools]. Sumi: Vid-vo SumDPU imeni A. S. Makarenka, 28 p. (in Ukr.)
3. Tomenko, O. & Demenkov, D. 2015, [Value significance constituent organizational methods of classes in football circle with students] *Sportivniy visnik Pridniprov'ya: naukovu-praktichniy zhurnal* [Sports Bulletin Dnieper, scientific journal]. Dnipropetrovsk: Innovatsiya, No 2, pp. 225–229. (in Ukr.)
4. Tomenko, O. & Demenkov, D. 2014, [The current state of organizational methods of classes circle of football with students] *Slobozhanskii naukovu-sportyvnyi visnyk* [Slobozhanskyi science and sport bulletin]. Kharkiv: KSAPC, Vol. 41 No 3, pp. 101–105. (in Ukr.)
5. *Navchalna programa dlya gurtkiv z futbolu v 1–11 klasakh zagalnoosvitnikh navchalnikh zakladiv* [The curriculum for groups of football in 1–11 grades of secondary schools]. Available at: <http://ua.convdocs.org/docs/index-56797.html>. (in Ukr.)
6. *Programa rozvitku fizichnoi kulturi i sportu v Sumskiy oblasti* [The program of physical culture and sports in the Sumy region]. Available at: <http://sorada.gov.ua/dokumenty-oblrady/6-sklykannja/category/76-rishennja-16-sesiji.html?download=1703:pro-programu-rozvytku-fizichnoji-kultury-i-sportu-v-sumskij-oblasti-na-2012-2016-roky>. (in Ukr.)
7. Stolitenko, Ye. V. & Cherevko, T. P. 2013, *Fizichne vikhovannya uchniv 1–11 klasiv u protsesi zanyat futbolom* [Physical education students in the 1–11 grade classes in football]. Kyiv, 304 p. (in Ukr.)
8. Chizhenok, T. M. 2009, [The state and security equipment of physical culture secondary schools Zaporizhzhya city] *Visnik Zaporizkogo natsionalnogo universitetu* [Journal of Zaporizhzhya National University]. Zaporizhzhya : Zaporizkiy natsionalniy universitet, p. 167–173. (in Ukr.)
9. Shiyani, B. M. 2002, [Creating infrastructure and the fight against accidents at school] *Teoriya ta metodika fizichnogo vikhovannya shkolnyariv* [Theory and methods of physical education students], Ternopil: Navchalna kniga, p. 225–228. (in Ukr.)

Received: 20.04.2016.

Published: 30.06.2016.

Деменков Денис Вікторович : Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, інститут фізичної культури і спорту: м. Суми, вул. Роменська, 87.

Деменков Денис Викторович: Сумской государственной педагогический университет имени А. С. Макаренка: г. Сумы, ул. Роменская, 87.

Denis Demenkov: Sumy State Pedagogical University name is A. S. Makarenko: Sumy, Romenskaya str., 87, Ukraine.

ORCID.ORG/0000-0001-5683-0052

E-mail: denisdemenkov1@mail.ru

Бібліографічний опис статті:

Деменков Д. Наявний стан матеріально-технічного забезпечення гуртків з футболу / Д. Деменков // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків : ХДАФК, 2016. – № 3(53). – С. 35–38. – doi:10.15391/sns.v.2016-3.006